

In Japan weigerde het Krijgsgevangenenbureau met de Rode Kruis-gedelegeerde normaal samen te werken. Alles wat deze te berde wilde brengen, moest hij schriftelijk doen – antwoorden (*als* hij ze kreeg!) lieten maanden op zich wachten. Hij kende tenslotte de plaats van 102 kampen in Japan, Korea, Mandsjoerije en Formosa waar zich krijgsgevangenen en geïnterneerden bevonden, maar hij en zijn mede-gedelegeerden hadden daar slechts 42 van mogen bezoeken en tijdens die bezoeken hadden zij geen enkele gevangene ooit onder vier ogen kunnen spreken. De Zweden kregen daar evenmin kans toe. In een van de kampen in Japan kon de als kampoudste optredende kapitein van het Knil in november '43 een kwartier met de Zweedse consul spreken, 'echter', schreef hij later, 'in bijzijn van Japanse autoriteiten en van een Japanse tolk.'¹ In een tweede kamp zag die consul, aldus de al eerder aangehaalde luitenant-ter-zee, 'niet de feitelijke toestand, omdat er meubelen, medicijnen e.d. voor deze gelegenheid van buiten waren aangevoerd, welke na het bezoek weer werden teruggebracht.'²

Een soortgelijk bedrog werd door de Japanners op Formosa toegepast. Wij citeren generaal Scholten over het eerste bezoek van de gedelegeerde van het Internationale Rode Kruis in Japan, dr. F. Paravicini, op 30 mei '43:

'Daags tevoren troffen wij 14 kilo varkensvlees en wat zoete aardappelen in onze soep aan. Op de morgen van de 30ste kregen wij twee-en-een-halve *pisang*. Voor het eerst! Volgens de bepalingen van de Conventie moest in elk krijgsgevangenenkamp een cantine aanwezig zijn. Prompt kwam er dan ook een . . . In een glazen kast lagen allerlei prachtpullen uitgestald. Die . . . verdwenen onmiddellijk na de inspectie. Alle zieken . . . werden ontslagen. Maar niemand van ons kreeg een kans, Paravicini te vertellen dat hij bedrogen werd.'³

Toen de *Special Party* op 22 september '43 bezoek ontving van de Zwitserse consul in Kobe en van een medewerker van de Zweedse legatie in Japan, N. E. Ericson, kon een woordvoerder van de gevangenen een reeks klachten uiten en vervolgens Ericson bij diens wandeling door het kamp haastig toeroepen: '*Affamé!*'⁴ 'Bij het afscheid, toen alle Nederlanders om hem' (Ericson) 'heen stonden en de Japanners voorkwamen dat wij nog iets zouden zeggen, zei hij: 'Jullie moeten niet vergeten dat de

¹ P. C. J. Meys: 'Rapport' (25 sept. 1945), p. 5 (IC, 1 085). ² J. M. van Well Groeneveld: 'Rapport', p. 7. ³ P. Scholten: *Op reis met de 'Special Party'*, p. 134. ⁴ 'Uitgehangerd!'